

İstiqlal mübarizəsinin ölməz

qəhrəmanları heç vaxt unudulmayacaq!

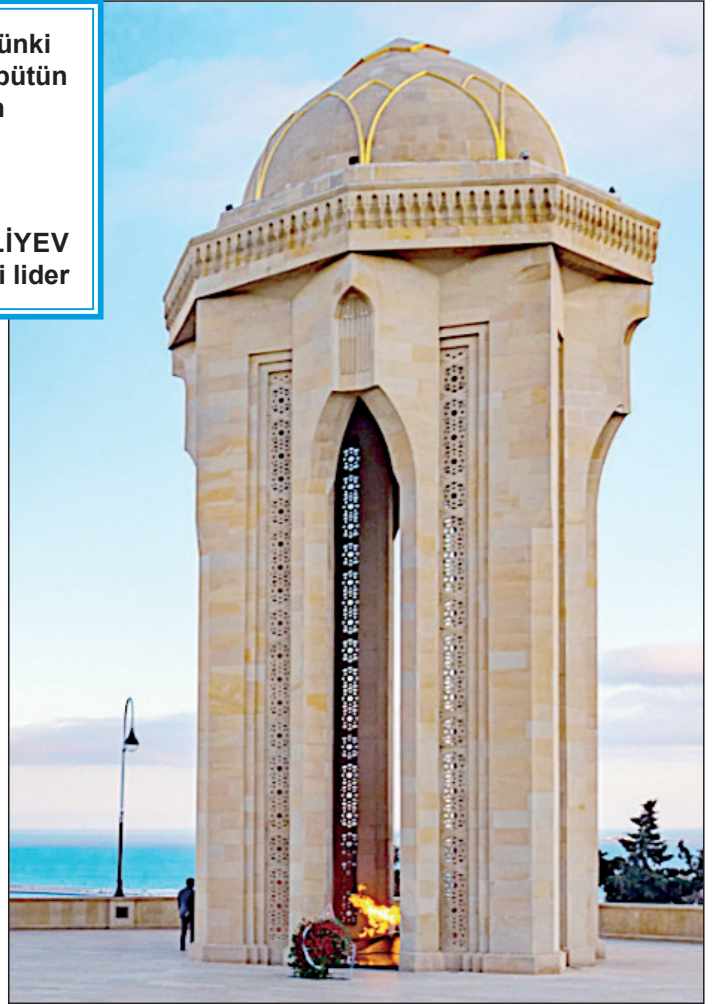
Bizim xalqımız o günü heç vaxt unutmayacaqdır. Çünki o, ayrı-ayrı insanlara edilən qəsd, təcavüz deyildi, bu, bütün Azərbaycan xalqına, Azərbaycan millətinə, Azərbaycan ölkəsinə edilən təcavüz idi. Bu təcavüz nəticəsində həlak olanlar xalq qəhrəmanlarıdır, onlar millətimizin qəhrəmanlarıdır.

Heydər ƏLİYEV
Ümummilli lider

Azərbaycan xalqı ölkəmizin ərazi bütövlüyü, dövlət müstəqiliyi uğrunda son bir qərində apardığı qalibiyətli mübarizənin ən seçilən səhifələrindən biri olan 20 Yanvar faciəsinin 31-ci ildönümünü, nəhayət, ötən dövrdəki hədsiz-hesabsız itkilərə və bitib-tükənməyən ağrı-acılara son qoymuş Vətən müharibəsinin qələbə öyüncü, bu yolda canlarını fəda etmiş şəhidlərimizin intiqamının alınmasından doğan təsəlli duyğuları ilə qarşılayır. Azərbaycana bu şanlı zəfəri, sonsuz iftixarı xalqımızın misilsiz yurd sevgisi, sarsılmaz iradəsi və yenilməz döyüşkenliyi qazandırmışdır. 20 Yanvar isə çağdaş tariximizə bu qanlı mübarizənin ilk şərəfli səhifəsi kimi həkk olunmuşdur.

Yaxın keçmişimizdə yaşamış olduğumuz ən faciəvi günlərdən biri olan 20 Yanvar qırğını xalqımızın yaddaşına həm də qəhrəmanlıq tarixi kimi yazılmışdır. Faciənin törədilməsindən keçən 31 il ərzində bu hadisəni doğuran səbəblərin, onun hüquqi, ictimai-siyasi, psixoloji nəticələrinin araşdırılması, öyrənilməsi və nəzərə alınması əsl vətənpərvərlik ənənəsinə çevrilmişdir. 20 Yanvar qəhrəmanlıq salnaməsi, hər şeydən əvvəl, bir tarixi sualla müşayiət olunur: bu faciəyə gedən yol nədən və haradan başladı? Cavabında isə hadisələrin şahidləri 20 Yanvar ərəfəsindəki son bir neçə ayın hadisələrini dönə-dönə xatırlayır və onların arasında bu qanlı qırğına yol açan səbəbləri və onun doğurduğu nəticələri araşdırıb tapmağa çalışmışlar.

Ötən illərdə müzakirələr, mübahisələr bəzən bir-birimizi qınamağa, hətta günahlandırmağa qədər uzanmışdır.

Sonda hamı bir fikirdə yekdil olmuşdur: belə sonluğu heç kim gözləməirdi. Bəli, doğrudan da, o zaman çox az adam inana bilərdi ki, dövlət dinc vətəndaşına belə divan tuta bilər. Yəqin, ona görə ki, biz o zaman nağıllarda Xeyirlə Şərin mübarizəsinin həmişə Xeyirin qələbəsi ilə bitməsinə inanmaq dərəcəsində sadələvh olmuşuq. Amma bəzən Şər də qalib gəlir, qısa müddətə də olsa. 20 Yanvar da məhz Şərin Xeyirə qalib gəldiyi öteri bir an oldu.

(ardı 3-cü səhifədə)

(əvvəlki 1-ci səhifədə)

Lakin Şərin gəldiyi yol isə bir-iki aylıq yol deyildi. Bu yol çox uzaqdan gəlirdi. Bu yol 1814-cü ilin "Gülüstan"ından gəlirdi, 1828-ci ilin "Türkmençay"ından keçirdi. Bu yolun bizə ən yaxın döngəsi 1920-ci ilin 28 aprelindən başlamışdı. Xalqımızı əsaret zəncirinə dah möhkəm bağlayan bu yol 30-cu illərin qaralıq dolanbaclarından, 40-cı illərin ağır-acılarından, 50-60-cı illərin ağır məhrumiyətlərindən keçib gəlmişdi 20 Yanvara.

Bütün bunlar çox uzun və üzüntülü bir hekayədir – azadlıqsevər bir mülkətə, insanpərvər bir millətə, məğrur bir xalqın əsaret hekayəsidir. 20 Yanvar isə bu hekayənin son fəslidir. Bu fəsilədə də qarşımıza Şər çıxmışdı. Növbəti dəfə bizə təhdid edən namərd qonşularımız Vətən torpaqlarımıza göz dikmişdilər. Ölkəmizin ərazi bütövlüyünə qarşı aparılan məkrli fəaliyyətlər, riyakar qəsdlər, SSRİ rəhbərliyinin açıq-aşkar xalqımıza qarşı yürüdülmüş düşmənçilik siyasəti xalqımıza artıq imperiya boyunduruğunda yaşamağın daha ağır fəlakətlərə yol açma bələyini anlatmaqda idi.

1988-ci ilin martında Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının Mərkəzi Komitəsi və SSRİ Nazirlər Soveti tərəfindən dolayısı ilə Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın tərkibindən çıxarılmasına yönəlməmiş "Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi haqqında" qərarın qəbul edilməsi və 1989-cu ilin yanvarında SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin "Dağlıq Qarabağda Xüsusi İdarəetmə Forması yaratmaq haqqında" fərmanı təcavüzkar Ermənistanın planlı şəkildə meydana atdığı fitnəkərləri sovet imperiyası rəhbərliyinin birbaşa dəstəkləndiyini göstərirdi.

Bütün bunlarla yanaşı, Ermənistan ərazisində yaşayan azərbaycanlıların öz tarixi torpaqlarından qovularaq çıxarılması və buna SSRİ rəhbərliyi tərəfindən göstərilən "görməzlik" soydaşlarımıza qarşı həyata keçirilən etnik təmizləmə siyasətinin məhz İttifaqın "yardımı və strategiyası" ilə baş tutmasına heç bir şübhə yeri qoymurdu. Azərbaycan SSR rəhbərliyinin isə baş verən proseslərə, sanki heç bir şey olmamış kimi, seyrçi münasibət göstərməsi, özünü "bilməzliyə" və "eşitməzliyə" vurməsi, ümummilli maraqların müdafiəsi yolunda heç bir əməli addımın atılmaması xalqın əsəblərinə tarım çəkmiş, onu sonsuz dərəcədə hiddətləndirmişdi.

Mübarizə meydanında tək qaldığını gören Azərbaycan xalqının səfərbər olmaqdən başqa çarəsi qalmamışdı. Bütün ümidlər həqsizliyə qarşı həmişə öz etiraz səsinə ucaltmaq bacarmış, öz tarixi yurduunu düşmənlərdən qanı bahasına qorumuş Azərbaycan xalqına idi. Azərbaycanlılara qarşı məqsədli şəkildə həyata keçirilən fitnəkar siyasət öz hüquqları və ərazi bütövlüyü uğrunda meydanlara atılmış həmvətənlərimizin ürəklərində azadlıq yanğını daha da alovlandırmışdı.

Artıq Azərbaycan xalqı sovet imperiyasının yürütdüyü repressiv siyasət öz tarixinə və milli məniyyətinə vurulmuş bir ləkə kimi görürdü. Azadlıq eşqi ilə yanan Vətən övladları bu ləkəni öz qanları bahasına da olsa yumaq üçün ayağa qalxmışdılar. O zaman xalqı etiraz səsinə ucaltmağa vadar edən çox sayda obyektiv səbəblər

mövcud idi. Mərkəzi hökumət tərəfindən milli mənafeyimizə zidd siyasətin yürüdülməsi, bu siyasətin qarşısının alınması üçün ölkə rəhbərliyi tərəfindən heç bir tədbir görülməməsi xalqı hakimiyyət arasında yaranmış uçurumu daha da dərinləşdirməklə kütləvi etiraz dalğasının baş qaldırmasına rəvac vermişdi.

Bələ bir məqamda insanların haqlı etirazlarını dinləmək, mövcud problemlərin siyasi yolla həll edilməsinə yönəlməmiş addımlar atmaq əvəzinə, imperiya rəhbərliyinin ənənəvi zor vasitəsinə əl atması mövcud sistemin antihumanist təbiiyyətini tam aydınlığı ilə aşkara çıxartdı. Meydanlara öz haqq səsinə ucaltmaq, milli heysiyyətini və milli məniyyətini qorumaq əzmi ilə çıxan fədakar Vətən övladları bütün gözəlliklərlə hazır olsalar da bələ bir qəddarlıq ağıllarına da gətirmirdilər. Çünki sovet rəhbərliyinin 70 il bir dam altında yaşatdığı, azadlıq nağılları ilə uyutduğu vətəndaşlarına qarşı bu qəddarlıq nümayiş etdirəcəyi ağılaşmaz görünürdü.

Ölməz şairimiz Bəxtiyar Vahabzadənin dediği kimi: "Axı, heç kəsə qənaət gələ bilməzdi ki, qəlbi Vətən hissi ilə çirpən, əli silahsız, özü günahsız olan bu atalar, analar, balalar, özünü dost kimi, qardaş kimi qələmə verən bir ordunun əlində qətlə yetirilirdi". Lakin inanmaq istədiyimiz xoş sonluqlu ehtimal özünü doğrultmadı. Soyuq 20 Yanvar gecəsi bəşər tarixinin insanlığa sığmayan ən faciəvi hadisələrindən biri – Bakı küçələrində dinc nümayişçiləri zəhmli sovet hərbi maşını əzib keçdi, əliyan insanlar gülləbaranı baş verdi...

Azərbaycana, nəyin bahasına olursa-olsun, milli mücadiləni boğmaq və yətilməyə məqsədi ilə yeridilən rus qoşunları Bakıda və respublikanın müxtəlif rayonlarında 131 nəfər mülki şəxsi kəçürəldi, evlərində, avtomobillərində, iş yerlərində qətlə yetirdi. 744 nəfər yaralandı, 841 nəfər qanunsuz həbs olundu. Xalq düşmən tankının tırtılları altında parçalanmış, sinələri düşmən güllələrindən dəşik-dəşik olmuş övladlarını qan gölündə tapdı.

Qan gölündə əks olunan bu mənərə azadlığın bərpasına gedən yolda ilk şəhidlərin verildiyi 20 Yanvar şəhərinin müdhiş görüntüsü idi. Bələ bir üzüntülü məqamda, nə qədər hüznü və acı olsa da, xalq öz qəhrəman övladlarını son mənzilə yola salmağa özündə güc tapdı. Haqq, azadlıq yolunda şəhidlik zirvəsinə uralmaq nə qədər şərəfli idisə, düşmən silahının nişangahında Vətənin şəhidlərini layiqincə son mənzilə yola salmaq da bir o qədər namus və şərəf məsələsi idi. Xalq sarsılmadı, əyilmədi, qorxmadı. Qanlı faciənin qurbanları azadlığı uğrunda can verdiyi Vətən torpağına yüz minlərin çiyinlərində daşındı və müqəddəs torpaqda əbədiyyətə qovuşdular.

Bu müqəddəs torpaq hələ əsrin əvvəllərində –1918-1920-ci illərdə Vətənin azadlığı və ərazi bütövlüyü uğrunda canını qurban verməmiş soydaşlarımızı öz qoynuna almışdı. Hələ o zaman xalqın istiqlal uğrunda şəhid olmuş azadlıq qarçılarının dəfn edildiyi Şəhidlər xiyabanı bu dəfə də eyni amal uğrunda mübarizəyə qalxmış qəhrəman oğullarını öz bəqasına basırdı. O qəhrəman oğulları ki, ucaldıqları məbaddən əbədi və dönməz olan istiqlalyyət yolunuzu her zaman şəfaq saçır.

O günə qədər yaqın heç kimin ağına gəlməzdi ki, Azərbaycanda bu qədər qərənfil var! Sanki o qərənfillər "öz ayaqları ilə" şəhidlərin qəbrini üstünə sərlməyə gəlmişdi. Şəhidlərin məzarları üzərinə sərlmiş milyonlara qərənfil 20 yanvar gecəsində onların Vətən torpağına axıdılan al qanını xatırladırdı.

Həmin günün mənərəsi faciəvi olduğu qədər də möhtəşəm idi. Azadlığımızın bərpası yolunda ilk şəhidlərin verildiyi Qanlı Yanvar gecəsi cəsarətin, fədakarlığın, milli məfkürənin dönməz oyanışının əyani təəcəssümü idi. Baş verən hadisənin xalqımızın azadlıq arzusunun, müstəqillik idealının 70 il davam edən sovet hərbi maşınının repressiyasına rəğmən sönmədiyini, əksinə, yeni güc qazandığını bir daha nümayiş etdirirdi. Bununla Azərbaycan xalqı zülmə, ədalətsizliyə və zorakılığa boyun əyməyəcəyini, milli iradəsinin sarsılmazlığını təkə imperiya rəhbərliyinə deyil, bütün dünyaya göstərdi və özünün milli azadlığı uğrunda mübarizəsinin dönməz olduğuna şübhə yeri qoymadı.

Qəhrəmanlıq dolu keçmiş, dövlətçilik ənənəsi olan, böyük bir coğrafiyada dövlətlər yaratmış, zaman-zaman yadellilərə qarşı səfərbər olub birgə mübarizə aparmış, dünya mədəniyyət xəzinəsinə öz dəst-xətti ilə dəyərli töhfələr vermmiş bir millət uzun müddət əsərət altında yaşaya bilərdimi? Öz keçmişindən, sanki, qan damarları ilə axıb gələn vətən sevgisi, milli özünüdərk, zülmə, ədalətsizliyə boyun əyməmək kimi hisslərə malik olan bir xalq öz çiyinlərində bu əsərət ağırlığını, ağır-acısını öz əmət çəkəcəkdə?

XX əsrin əvvəllərində öz tarixi dövlətçilik ənənələrinə dayanaraq Şərqdə ilk demokratik dövlət quran bir xalq bu faciənin ağırsını imperiya caynağından inləməyi daha qəbul edə bilməzdi 20 Yanvar faciəsi, sözün əsl mənasında, xalqımızın milli özünüdərkində yeni bir mərhələnin başlanğıcı oldu. Xalq öz qərarını verdi: "Yolumuz Azadlıqdır!"

Hərtərəfli böhran mənəngəsində boğulan və getdikcə daha da ağırlaşan, 70 il özünə bayraq etdiyi kommunizm ideyalarının iflasi artıq heç kimdə şübhə doğurmayan və dayaqları çökməyə başlayan Sovet imperiyası bu hadisəni təritməklə nəyə nail olmaq istəyirdi? Tarix səhnəsindən bərdəfəlik silinmə əvəzində imperiyanın ucaq bir ölkəsində əvvəlcədən qurulmuş plan əsasında dinc nümayişçiləri gülləbaran edilməsine qərar verənələr nəyə ümid edirdilər? Az sonra – imperiya çökəndən sonra aydın olacaqdı ki, bu qərarı verənlərin və bu faciəni törədənlərin özlərinin də bu suallara cavabları yox imiş.

Bu qanlı cəza aksiyası Azərbaycan xalqının milli mübarizə əzmini və iradəsinə sındıra bilmədi. Əksinə, 20 Yanvar hadisəsi öz qanunauyğun məntiqi və zəncirvari təsiri ilə bütün imperiya ərazisində milli azadlıq hərəkatlarının yenidən daha böyük vəsələt əlovlanmasına və Sovet İttifaqının süqutunun daha da sürətlənməsinə rəvac verdi. Bu hadisə sovet imperiyası üçün "sonun başlanğıcı" oldu. Bu faciənin baş verməsinə qədər ölkədə mövcud problemlərin, baş qaldırılmış etirazların siyasi yolla həll olunacağına ümidlər hələ də qalmaqda idi. Lakin bir nəslin yaşaya biləcəyi qədər ömür yaşamış imperiya özü ilə həmyaşd olan vətəndaş nəslinin böyüklü-

İstiqlal mübarizəsinin ölməz qəhrəmanları heç vaxt unudulmayacaq!

SSR Ali Sovetinin 1990-cı il yanvarın 22-də Yanvar faciəsi ilə bağlı çağırılmış sessiyasına respublikanın bir sıra siyasi və dövlət rəhbərlərinin gəlməməsi isə onların xalqın tələyinə biganə qaldıqlarını, törədilmiş cinayətə də bu və ya digər dərəcədə iştirak etdiklərini bir daha təsdiq etmişdi. Bu fakt bir daha hakimiyyətlə xalq arasında o zaman dərin uçurumun yarandığını və hakimiyyətdə təmsil olunan şəxslərin xalqın iradəsinə ifadə etmək iqtidarında olmadığını göstərmişdi.

20 Yanvar faciəsindən sonra bu dövlət terroruna verilən reaksiyalar və ya ümumiyyətlə, hadisəyə münasibət bildirilməməsi kimin kim olduğunu, onların hansı məqsədə xidmət etdiyini tam aydınlığı ilə göstərmişdi. Xalqın tələyüklü günlərində ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqının dağlar qədəri ağır ağır-acısına şərik çıxması onun öz xalqına olan sonsuz məhəbbətinin növbəti ifadəsi olmuşdu.

Vəhşi sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı hadisə ilə bağlı qırğının ertəsi gün Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyine gələrkə öz xalqına başsağlığı diləyən ulu öndər Heydər Əliyev, xüsusi qəddarlıqla törədilmiş cinayətin təşkilatçılarını və icraçılarını cəsarətlə ittiham etdi: "Azərbaycanda baş vermiş hadisələrə gəlincə, mən onları hüquqa, demokratiyaya yabançı, humanizmə və ölkəmizdə olan olumsuz hüquqi dövlət quruculuğu prinsiplərinə zidd hesab edirəm... Hesab edirəm ki, Azərbaycanda kiçikli hamısına atəş açmaqla bu ümidləri tamamilə alt-üst etdi. O zamana qədər hələ də Azərbaycanın müstəqilliyinə müəyyən qədər skeptik yanaşanlar da bu hadisənin baş verməsi ilə artıq imperiya boyunduruğunda yaşamağın qeyri-mümkünlüyünü dərk etdilər və milli azadlıq hərəkatının aktiv iştirakçılarına çevrildilər. Bu faciəvi qırğın onilliklər ərzində insanlara sınıran "humanist" esaslı kommunizm ideologiyasının puçluğunu sübut etdi və məhz bu hadisədən sonra Kommunist Partiyasından kütləvi istefalar, cəmiyyətin bütün təbəqələri tərəfindən müxtəlif formalarda ifadə olunan etirazlar ittifaqın hər yerini bürüdü və onun dayaqlarını sarsıtdı.

Artıq SSRİ-nin bir çox respublikalarında ittifaq əleyhinə etirazlar baş qaldırılmışdı. Gürcüstan və Baltıyana ölkələrdə də hərbi qoşun hissələri tərəfindən dinc nümayişçilərə qarşı silah təbiiq olunmuşdu. Lakin Azərbaycanda baş qaldıran etirazlara qarşı törədilmiş 20 Yanvar hadisəsi öz qəddarlığı, misli görünməmiş vəhşiliyi və dağıdıcı miqyası ilə əvvəlki olaylardan çox fərqlənirdi.

Xüsusi qəddarlıqla müşayət olunan kütləvi qətləmin aktının həyata keçirildiyi müddətdə SSRİ müdafiə naziri Dmitri Yazovun, daxili işlər naziri Vadim Bakatının və digər yüksək rütbəli hərbiçilərin Bakıda olması bu qanlı cinayət əməlinin əvvəlcədən planlaşdırılmış olduğunu göstərirdi. İmperiyanın hərbi qoşun hissələrinin fəvqəladə vəziyyətə elan edilmədən Bakıya yeridilməsi həm ölkə qanunvericiliyinin, həm də beynəlxalq hüquq normalarının kobud şəkildə pozulması demək idi. "Bakı şəhərində fəvqəladə vəziyyətin təbiiq edilməsi haqqında" SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı yalnız qanlı cinayət hadisəsi törədildikdən sonra elan edilmişdi.

İmperiya rəhbərliyinin, xüsusən bir azdan sonuncu sayılacaq sovet rəhbəri M. Qorbaçovun xalqımıza qarşı qəzəb hissi o qədər güclü və hərbi təcavüz həyata keçirmək niyyəti o qədər qəti idi ki, törətdiyi qırğı-insanlığı aktına əvvəlcədən "hüquqi don" geyindirməyə bələ ehtiyac duymamışdı. Baş verəcək hadisələr və faciənin miqyası barədə məlumatların geniş xalq kütləsinə çatdırılmasının qarşısını almaq məqsədi ilə Azərbaycan Televiziyasının enerji blokunun partlandırılması da qanlı cinayət əməlinin əvvəlcədən müəyyən edilmiş plan əsasında həyata keçirildiyini bir daha göstərir. Bununla respublika televiziyası və radiusunun verilişləri tamamilə kəsilmiş və bütün ölkə ərazisində informasiyzsıqlıq mühiti yaradılmışdı.

Ancaq həmişə millətləri qaranlıqda və məlumatsızlıqda idarə etməyə alışmış düşmənlərimiz bilmirdilər ki, bu zaman insanların səsinə bir-birinə çatdırın, o səsləri Xalqın Səsinə çevirən yenilməz bir qüvvə vardı bu millətin canında. Bu, onların Azadlıq sevgisi idi! Bu sevgini boğmağa isə heç bir vəhşi yumruğun gücü çatmayacaqdı! İmperiyanın zor gücünə sökənməmiş siyasəti ilə Azərbaycan xalqının məğrurluğu və qirilməz iradəsi qarşılaşarkən, hansı tərəfin məğlubluqda olacağını bilməzdi.

Umummilli lider Heydər Əliyev 20 Yanvar faciəsinə siyasi qiymət verilməsi ilə bağlı ilk addımları qarşılaşarkən, hansı tərəfin məğlubluqda olacağını bilməzdi. Vətəne dönmədən sonra ilk öz tutduğu yer Şəhidlər xiyabanı olan ulu öndər Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisində aparılan müzakirə zamanı qətiyyətlə demişdi: "19-20 yanvar 1990-cı il hadisələri, Bakıda baş vermiş hadisələr

20 Yanvar günü bizim böyük faciəmizdir, ancaq eyni zamanda, Azərbaycan tarixinin qəhrəmanlıq səhifəsidir. Azərbaycan xalqı bu günü heç vaxt yaddan çıxarmayacaq. Azadlıq, müstəqillik uğrunda, Vətən uğrunda özlərini qurban verən şəhidlərimizin hamısının xatirəsini həmişə qəlbimizdə yaşatmalıyıq.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

faciəvi hadisədir və mən bələ hesab edirəm ki, Azərbaycanın 1920-ci ildən sonrakı tarixində bələ faciəvi hadisə olmamışdır... 19--20 yanvarda baş vermiş bu faciə həm Sovet İttifaqının siyasi rəhbərliyinin, şəxsən Qorbaçovun böyük günahının nəticəsidir, onun diktatorluq meyillərindən əmələ gəlmiş bir haldır və eyni zamanda Azərbaycan rəhbərlərinin xalqa xəyanəti və cinayətinin nəticəsidir".

20 Yanvar hadisələrinin təkə xalqımıza deyil, bütün insanlığa qarşı cinayət olduğunu sübut etmək, faciə qurbanlarının hüquqlarının müdafiəsini təmin etmək, axıdılmış günahsız qanların bərkətlərinin cəzalandırılması üçün siyasi, hüquqi zəmin formalaşdırmaq olduqca önəmli məsələ idi. Məhz buna görə Prezident Heydər Əliyevin "20 Yanvar faciəsinin 4-cü ildönümünün keçirilməsi haqqında" 5 yanvar 1994-cü il tarixli fərmanında Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Milli Şurası tərəfindən 1992-ci ildə qəbul olunmuş müvafiq

ki, o gün atamla birlikdə idim və Heydər Əliyevin o qətiyyəti çıxışı, Vətəninə, xalqına olan bağlılığı bütün Azərbaycan xalqına bir daha göstərdi ki, o, xalqa bağlı olan böyük bir liderdir".

Prezident İlham Əliyev ulu öndər Heydər Əliyevin ideya və əməllərini davam etdirirdi son 18 ildə öz sələfinin 20 Yanvarla bağlı prinsiplə müvafiqinə də sadiq qalmış, faciə qurbanlarının xatirəsini əziz tutulması, şəhid ailələrinə və əlli onlara dövlət qayğısı göstərilməsi ilə əlaqədar bütün zəruri tədbirləri yüksək səviyyədə gerçəkləşdirmişdir. Dövlət başçısının 20 Yanvar faciəsi barədə söylədiyi öyüncü mülahizə bu qanlı hadisənin əsl mahiyyətini və tarixdəki yerini çox dəqiq ifadə edir: "20 Yanvar günü bizim böyük faciəmizdir, ancaq eyni zamanda, Azərbaycan tarixinin qəhrəmanlıq səhifəsidir. Azərbaycan xalqı öz iradəsinə göstərdi. O gündən keçən müddət ərzində Azərbaycan, demək olar ki, tamamilə yeni mərhələyə qədəm qoydu".

vəziyyəti öz axarına salmaq, siyasi həyatdakı qeyri-sabitliyi nizamlamaq üçün kifayət qədər imkan olmuşdur. Təəssüf ki, Azərbaycan rəhbərliyi, həmçinin ölkənin ali siyasi rəhbərliyi bu imkanlardan istifadə edə bilməmişdir".

Cinayətin törədildiyi vaxtdan keçən bir neçə illər ərzində 20 Yanvar hadisələrinə lazımi siyasi-hüquqi qiymət verilməməsi və vacib məsələlərdən biri idi. Mövcudluğunun mahiyyətində zorakılıq və hegemonluq daşıyan imperiyanın onun rəhbərliyi tərəfindən verilən göstəriş əsasında baş vermiş beşəri cinayət hüquqi qiymət verə biləcəkdir səmimiyyətdə və iradəyə malik olmadığı əvvəlcədən məlum idi. Ona görə də 1990-cı ilin dekabrında SSRİ Baş Hərbi Prokurorluğunun hərbi quçullarının 20 Yanvarda Bakıda baş vermiş hadisələrlə bağlı əməllərində cinayət tərkibi qərar verə bilməmişdi.

Azərbaycan Kommunist Partiyasının Mərkəzi Komitəsi tərəfindən faciəli olayların araşdırılması ilə bağlı yaradılmış İstintaq komissiyasının fəaliyyətinin heç bir nəticəsi və heç bir əsas olmadan dayandırılması isə təəcəüb doğurmaya bilməzdi. Bu, o zamankı ölkə rəhbərliyinin baş vermiş qanlı faciəyə siyasi-hüquqi qiymət verə bilməməsi qərar verəndə onun nümayiş etdirmişdi.

Umummilli lider Heydər Əliyev 20 Yanvar faciəsinə siyasi qiymət verilməsi ilə bağlı ilk addımları qarşılaşarkən, hansı tərəfin məğlubluqda olacağını bilməzdi. Vətəne dönmədən sonra ilk öz tutduğu yer Şəhidlər xiyabanı olan ulu öndər Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisində aparılan müzakirə zamanı qətiyyətlə demişdi: "19-20 yanvar 1990-cı il hadisələri, Bakıda baş vermiş hadisələr

qərarda Qanlı yanvar hadisələrinin əsl səbəblərini açıqlanmadığı və haqiqi günahkarların aşkar edilmədiyi nəzərə çatdırılmış və Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə 20 Yanvar hadisələrinə tam siyasi-hüquqi qiymət verilməsi və bu məqsədlə Milli Məclisin xüsusi sessiyasının keçirilməsi təvsiyə edilmişdi.

1994-cü ilin martında Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi 20 Yanvar hadisələrinə siyasi-hüquqi qiymət verilməsi haqqında xüsusi qərar qəbul etmişdi. Bu qərarın qəbul edilməsinin əhəmiyyəti ondan ibarət idi ki, haqq və ədalətin müdafiəsi namına küçələrə çıxmış siyasətçilərin qəddarına qarşı qətiyyətli addımların qəbulu təmin edilmişdi. Bu qərarın qəbul edilməsi 20 Yanvar hadisələrinə siyasi-hüquqi qiymət verilməsi və bu məqsədlə Milli Məclisin xüsusi sessiyasının keçirilməsi təvsiyə edilmişdi.

1994-cü ilin martında Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi 20 Yanvar hadisələrinə siyasi-hüquqi qiymət verilməsi haqqında xüsusi qərar qəbul etmişdi. Bu qərarın qəbul edilməsi 20 Yanvar hadisələrinə siyasi-hüquqi qiymət verilməsi və bu məqsədlə Milli Məclisin xüsusi sessiyasının keçirilməsi təvsiyə edilmişdi.

Prezident İlham Əliyev Şəhidlər xiyabanını ziyarət etdiyi ildönümlərindən birində vurğuladığı kimi: "Azərbaycan xalqı bu günü heç vaxt yaddan çıxarmayacaq. Azadlıq, müstəqillik uğrunda, vətən uğrunda özlərini qurban verən şəhidlərimizin hamısının xatirəsini həmişə qəlbimizdə yaşatmalıyıq. Hesab edirəm ki, bugünkü müstəqil, qüdrətli Azərbaycan xalqımızın ən böyük sərvətidir. Şəhidlərimizin, canlarını qurban verməmiş insanların bu işdə böyük xidməti olubdur. Bu da heç vaxt yaddan çıxarılmamalıdır".

Artıq 20 Yanvar adlı sovet siyasi terror aktından 31 keçir. Əbədi, dönməz və sarsılmaz müstəqilliyimizin işığında yaşayan xalqımız hər il olduğu kimi, indiki Azərbaycan xalqımızın əzəmət qandallarını sındırmış, azadlıq gəmlərini yandırmış şəhidlərimizi ehtiramla yad edir. Bələ, nə qədər ki, xalqımız yaşayacaq, nə qədər ki, müstəqil Azərbaycan var olacaq – şəhidlər heç zaman unudulmayacaq. Onlar xalqın azadlığı yolunda canlarından da keçməyə hazır olduqlarını göstərdilər və bu yolla gətirdilər. Ölümə gedən yollar onları ölməzliyə – əbədiyyətə, xalqımıza isə əbədi azadlığa qovuşdurdu.

31 il əvvəl öz ağırlı haqiqəti ilə xalqımızı azadlıq mübarizəsi meydanına çıxarmış 20 Yanvarın qanlı tarix dərsləri 30 ildən sonra Azərbaycan şanlı zəfər qandırdı. Bu qələbə ilə həm də şəhidlərimizin 30 il yerdə qalmış intiqamı alınmış oldu, azadlıq qurbanlarının nakam ruhları sevinirdi. Bu hüznü, lakin öyüncü ildönümündə Vətən torpaqlarının bütövlüyü və ölkəmizin müstəqilliyi yolunda qurban getmiş şəhidlərimizə Ulu Tanrıdan sonsuz rəhmətlər diləyirik!

Prezident İlham Əliyev Şəhidlər xiyabanını ziyarət etdiyi ildönümlərindən birində vurğuladığı kimi: "Azərbaycan xalqı bu günü heç vaxt yaddan çıxarmayacaq. Azadlıq, müstəqillik uğrunda, vətən uğrunda özlərini qurban verən şəhidlərimizin hamısının xatirəsini həmişə qəlbimizdə yaşatmalıyıq. Hesab edirəm ki, bugünkü müstəqil, qüdrətli Azərbaycan xalqımızın ən böyük sərvətidir. Şəhidlərimizin, canlarını qurban verməmiş insanların bu işdə böyük xidməti olubdur. Bu da heç vaxt yaddan çıxarılmamalıdır".

Artıq 20 Yanvar adlı sovet siyasi terror aktından 31 keçir. Əbədi, dönməz və sarsılmaz müstəqilliyimizin işığında yaşayan xalqımız hər il olduğu kimi, indiki Azərbaycan xalqımızın əzəmət qandallarını sındırmış, azadlıq gəmlərini yandırmış şəhidlərimizi ehtiramla yad edir. Bələ, nə qədər ki, xalqımız yaşayacaq, nə qədər ki, müstəqil Azərbaycan var olacaq – şəhidlər heç zaman unudulmayacaq. Onlar xalqın azadlığı yolunda canlarından da keçməyə hazır olduqlarını göstərdilər və bu yolla gətirdilər. Ölümə gedən yollar onları ölməzliyə – əbədiyyətə, xalqımıza isə əbədi azadlığa qovuşdurdu.

31 il əvvəl öz ağırlı haqiqəti ilə xalqımızı azadlıq mübarizəsi meydanına çıxarmış 20 Yanvarın qanlı tarix dərsləri 30 ildən sonra Azərbaycan şanlı zəfər qandırdı. Bu qələbə ilə həm də şəhidlərimizin 30 il yerdə qalmış intiqamı alınmış oldu, azadlıq qurbanlarının nakam ruhları sevinirdi. Bu hüznü, lakin öyüncü ildönümündə Vətən torpaqlarının bütövlüyü və ölkəmizin müstəqilliyi yolunda qurban getmiş şəhidlərimizə Ulu Tanrıdan sonsuz rəhmətlər diləyirik!

Cavansir FEYZİYEV,
Milli Məclisin deputatı,
fəlsəfə doktoru